

seriál Duševné vlastníctvo treba chrániť

Miroslav Vajs ◊
Bratislava

Z rôznych nápadov a výskumov sa zhruba tretina dá dovieť do úspešného patentu a z nich len ďalšia tretina do praxe, hovorí riaditeľ Centra vedecko-technických informácií SR profesor Ján Turňa.

Veda v praxi

EÚ a Slovensko

5. časť

viac informácií na: www.nptt.sk

Čo sa rozumie pod pojmom transfer technológií?

Jednoduchšie by sa to dalo vysvetliť ako prenos technológií do praxe, ale tento prenos prebieha pod istým režimom. S výsledkom výskumu sa totiž narába ako s istou hodnotou, majetkom, ktorý treba chrániť. Ľudia si to niekedy neuvedomujú, a to dokonca aj vo výskume. Majú predstavu, že výsledky výskumu, ak sa napríklad financujú z peňazí daňových poplatníkov, tak patria všetkým. Lenže napríklad aj na produkt sa pozeráme ako na hodnotu, ktorá stojí nejaké peniaze. Preto sa transfer technológií pozerá na výsledky výskumu ako na niečo, čo má svoju cenu a čo treba chrániť. Najvyššou možnou ochranou sú patenty, ktoré sú aj najlepšie predávateľné. Pomerne zložitou súčasťou transferu technológií je stanovenie ceny patentu tak, aby ju akceptoval trh.

Takže aj keby bol výskum financovaný z verejných prostriedkov, tak jeho výsledky nie sú majetkom „všetkých“?

Nie je to úplne tak a platí to aj v zahraničí. Napríklad v USA sa výsledky výskumu financované z verejných zdrojov stávajú federálnym majetkom a príjmy z neho plynú do federálneho rozpočtu. Výnimku však majú napríklad univerzi-

ty, kde aj keď je výskum financovaný z verejných peňazí, výsledok sa stáva majetkom univerzity.

Funguje to tak aj na Slovensku? Ako pristupujú naše univerzity k výsledkom svojho výskumu?

Treba povedať, že proces ochrany výsledkov výskumu niečo stojí. Nie je úplne zadarmo. Treba na to patentových odborníkov, ktorí hovoria predsa len iným jazykom ako vedci. Je to niečo na rozhraní vedeckého a právneho textu pričom treba poznať isté nuansy. Je potrebné daný patent dobre opísať, no neprezradiť mnoho, aby nemohol byť ľahko odkopírovateľný či priamo ukradnutý. Takého špecialistu jednoducho treba zaplatiť a problém doteraz bol, že univerzity na to nemali zdroje.

Ako by sa to dalo zmeniť?

Práve na tom pracujeme, o tom je aj náš projekt NITT SK (Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku). Vytvárame danú skupinu odborníkov, ktorí výsledok výskumu vedia ochrániť a zároveň sú k tomu finančne prostriedky, ktoré sa na to dajú použiť. Dôležitú rolu, samozrejme, hrá samotný autor výskumu alebo inventor, ktorý je povinný svoj objav nahlásiť univerzite alebo napríklad Slovenskej akadémii vied s tým, či mu pomôže objav ochrániť. Dostal však na to neexistovali jednoznačné procesy alebo zamestnávateľ vedcovi rovnako oznámil, že my sa ti o to starať nebudeme. A tak ho výskumník ponúkol niekomu inému, napríklad aj súkromnému subjektu, ktorý bol ochotný patentovanie financovať.

Projekt NITT SK teda spočíva vo vybudovaní infraštruktúry, poskytnutí pomoci vedcom?

Áno, pomôcť sa dá poskytnúť napríklad cez štrukturálne fondy, aj keď tie sa niekedy nedajú použiť na prenos tech-

Ján Turňa, riaditeľ Centra vedecko-technických informácií SR profesor. FOTO PRAVDA: LUBOŠ PILC © AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ

nológií zo štátnych do súkromných firiem, lebo Brusel by to mohol chápať ako poskytnutie štátnej pomoci. Preto sa orientujeme viac na verejný sektor.

Ako sa vyberá výskum, ktorý sa oplatí patentovať? Lebo mať patentované niečo, čo sa nevyužije v praxi, je v konečnom dôsledku plytvaním peniazmi...

Ako hovoríte, z rôznych nápadov a výskumov sa zhruba tretina dá dovieť do úspešného patentu. A z tej tretiny je len tretina úspešných v hospodárskej praxi. My sa preto snažíme ten systém nastaviť tak, aby sme sa po niekoľkých rokoch stali finančne sebestační. Inými slovami, aby

príjmy z patentov vyrovnávali náklady na našu činnosť a na patenty, ktorých ekonomický úžitok sa nedostaví. Toto sa však nedá robiť na malých výskumných jednotkách, ako sú naše univerzity, preto máme jeden celonárodný projekt.

Je zložitá určiť, či nejaký objav sa dá patentovať, alebo už bol patentom ochránený niekým iným? Sú na to odborníci s vedeckým vzdelaním, väčšina má titul PhD. a takisto spolupracujeme s Európskym patentovým úradom, pre ktorý robíme patentový prieskum. Zároveň sa dajú využiť rôzne softvérové a databázové porovnania. Patent vo všeobecnosti musí splniť tri kritériá.

” V USA sa výsledky výskumu financované z verejných zdrojov stávajú federálnym majetkom a príjmy z neho plynú do federálneho rozpočtu. Výnimku však majú napríklad univerzity, kde výsledok výskumu sa stáva majetkom univerzity.

Jedným je inovátorská, objavitelská činnosť, ďalším je komerčná využiteľnosť a tretím originalita. Teda, či už niekto niečo také nepatentoval.

Zrejme to závisí od prípadu k prípadu, ale ako dlho asi trvá proces transferu technológií z laboratória k patentu?

Neexistuje jedno číslo, ale nedá sa to urobiť za menej ako 18 mesiacov. To sa stáva, ale skôr výnimočne. Od prihlášky po zverejnenie patentu prejdú asi dva roky.

© AUTORSKÉ PRÁVA VYHRADENÉ

Na webe @
Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na
www.pravda.sk/turna

Seriál vychádza v rámci projektu
Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku - NITT SK
Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ